Ч. 154 | Второкъ 13 (25) липня 1893. | Рôкъ III.

Выходить у Львовѣ що дня (крôмъ недѣль и гр. кат. святъ) о 5-ôй годинѣ по полудни.

Адміністрація: улица Чарнецкого ч. 8.

Редакція: ул. Францішканьска ч. 10, дверѣ 10.

Письма приймають ся лишь франкованѣ.

Рекламація неопечатанѣ вôльнѣ вôдъ порта. Рукописи не звертають ся.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Газеты Львôвскои".

Передплата у Львовѣ въ Адміністраціи „Газеты Львôвскои" и въ ц. к. Староствахъ на провінціи:
на цѣлый рôкъ 2 зр. 40 к.
на пôвъ року 1 зр. 20 к.
на чверть року — 60 к.
мѣсячно . — 20 к.
Поодиноке число 1 к.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый рôкъ 5 зр. 40 к.
на пôвъ року 2 зр. 70 к.
на чверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . — 45 к.
Поодиноке число 3 к.

Сіямъ.

На далекôмъ Всходѣ, заносить ся на вôйну, котра, наколибъ дôйшло до ще бôльшихъ запутанинъ, готова бы навѣть и въ Европѣ выкликати якûсь неспокôй та що найменше поставити Францію и Англію противъ себе. Якъ звѣстно, заявивъ въ англійскôй палатѣ пословъ секретарь державный для справъ заграничныхъ, Грей, що коли сіямске правительство не пристане на тяжкû жаданя Франціѣ и не дасть до 48 годинъ вôдповѣди на француске ультіматумъ, то Франція приступить до блькоады сіямского побережа, а тогды вôйна буде вже готова. Не будемо тутъ застановляти ся надъ можливостію чи неможливостію сеи вôйны та надъ евентуальными єѣ наслѣдками, а розкажемо бодай коротенько де що зъ історіѣ и ґеографіѣ сего краю, про котрый теперь тôлько бесѣды въ цѣлôмъ свѣтѣ.

Сіямъ або Таі, єсть то край, що лежить въ Азіи въ Индіяхъ заґанґесовыхъ и займає осередокъ пôвострова маляйского. Вôдъ заходу и всходу окружають єго англійскû и францускû краѣ, а вôдъ пôвночи Хина; на захôднôмъ полудни припирає Сіямъ до англійскои Малякки. Край сей складає ся зъ властивого Сіяму и провінцій Ляосъ, Сімреапъ и Баґамбонґъ та Малякки, котра єсть властиво удѣльнымъ княжествомъ пôдъ верховною властею Сіяму. Провінціи Баґамбонґъ и Анґоръ припирають до францускихъ посѣлостей межи Анамомъ а Кохинхіною и лежать на лѣвôмъ березѣ рѣки Меконґъ. Франція домагає ся якъ разъ вôдступленя сихъ провінцій.

Сіямъ разомъ зъ Маляккою займає около 727.000 кільометрôвъ простору, на котрôмъ жие бôльше якъ 9 міліонôвъ людей. Пôдсоне тутъ дуже горяче, але вогке а край дуже урожайный. Мешканцѣ Сіяму складають ся зъ Сіямцѣвъ, племени Ляосъ, Хинцѣвъ и Маляйцѣвъ. Майже вся торговля въ Сіямѣ єсть въ рукахъ Хинцѣвъ и они творять половину мешканцѣвъ сіямскои столицѣ Банґкокъ. Сіямцѣ исповѣдують буддайску вѣру а христіяньство приняло лишь кôлькадесять родинъ, котрû змѣшали ся вже зъ европейскими кольоністами.

Цѣсарь сіямскій, котрый панує вôдъ 1868 р., называє ся Кулялюкорнъ, а єго повный титулъ єсть такій: Сомдічь-Фра Параміндеръ Мага Кулялюкорнъ Фра Куля Комъ Кляо, король пôвнôчного и полудневого Сіяму, Ляосу Чіанґъ, Ляосу Коа, Малякки, Кореаву и т. д. Вôнъ має необмежену власть и право наслѣдства, але все таки затверджує єго рада міністрôвъ и князѣ крови. Теперѣшна пануюча въ Сіямѣ династія походить вôдъ цѣсаря Канъ-Фа-Монґкута, котрый въ 1852 р. вступивъ на престолъ по смерти послѣдного потомка попередноѝ династіѣ. Новый цѣсарь бувъ передъ тымъ міністромъ помершого монарха. Теперѣшна династія єсть прихильна европейскôй культурѣ и старає ся жити въ якъ найбôльшôй згодѣ зъ Европейцями. Теперѣшный цѣсарь має 40 лѣтъ и одержавъ европейске выхованє. Вôнъ має раду зложену зъ 9 міністрôвъ, зъ котрыхъ два радять внутрѣшними справами, а прочû призначенû для: вôйны, справъ заграничныхъ, просвѣты, робôтъ публичныхъ, рôльництва и справъ палатовыхъ. Крôмъ того має ще король до помочи прибочну раду, зложену зъ 5 членôвъ и раду приватну зъ 53 членôвъ.

Доходы державнû выносять 2 міліоны фунтôвъ штерлінґôвъ (20 до 25 міл. зр. а. в.) Довгôвъ не має держава сіямска нѣякихъ, а вывôзъ продуктôвъ зъ краю єсть бôльшій якъ привôзъ. Найважнѣйшими артикулами вывозу суть: рижъ, цукоръ тростиновый, перецъ, индіґо, дерево, рыбы, мясо и овочѣ. Сіямска фльота торговельна складає ся зъ 39 кораблѣвъ въ силѣ 15.000 бочокъ. Почта въ краю єсть уладжена на способъ европейскій, а столиця краю Банґкокъ, єсть сполучена почтою съ цѣлымъ краємъ. Зъ Банґкокъ иде такожь телеґрафъ до мѣста Сайґонъ и Бакнамъ та до Тавои въ англійскôй Бірмѣ. Єсть такожь плянъ выбудувати небавомъ кôлька зелѣзниць.

Армія сіямска складає ся зъ 14.000 воякôвъ выученыхъ европейскими офіцирами. Спеціяльный корпусъ зъ 600 людей пѣхоты и 300 людей кавалеріѣ становить прибочну ґвардію короля. Фльота воєнна має 2 корветы, 1 корабель панцирный, 3 канонѣрки першои а 4 другои клясы, 2 яхты, два пароходы и 2 крайсеры. На случай вôйны єсть обовязана вся людность выступити въ оборонѣ краю и взяти за оруже.

Франція и Сіямъ заключили були ще въ 1856 р. обовязуючу доси угоду, котра признає Франціи широкû права. На пôдставѣ тои угоды можуть францускû кораблѣ перепливати ажь до Банґкокъ, але мусять передъ тымъ повѣдомити сіямске правительство, котре має кораблямъ дати провôдникôвъ. Французы вправдѣ зажадали були вôдъ сіямского правительства проводирôвъ для своихъ кораблѣвъ, але не повѣдомили формально о тôмъ, що кораблѣ мають плысти до Банґкокъ, а Сіямцѣ почали тогды стрѣляти.

2)

Артезійскû керницѣ и тепличины

(Дальше.)*)

Верченє керниць артезійскихъ вôдбуває ся нинѣ въ засадѣ такъ само якъ и въ найдавнѣйшихъ часахъ, лишь пороблено въ способѣ верченя богато улекшень и що при глубшôмъ верченю уживає ся паровыхъ машинъ замѣсть ручнои роботы. На мѣсци, де має ся вертѣти керниця, ставить ся велике руштованє, подôбне до высокои чотирогранои вежѣ, котра въ сподѣ єсть значно ширша. Руштованє то оббите зъ верха дошками, подобає таки зовсѣмъ на велику деревляну вежу, въ котрôй пôдъ самымъ вершкомъ єсть умѣщеный кружокъ, по котрôмъ иде линва вôдъ свердла. Ту линву то пôдтягає въ гору, то спускає нагло въ долину машина парова уставлена коло вежѣ. До линвы причѣпляють ся на 10 до 12 метрôвъ довгû жердки або зелѣзнû пруты а на самôмъ кôнци єсть сверделъ. Той сверделъ може бути всѣлякій, послѣ того, якій єсть ґрунтъ, въ котрôмъ вертить ся. Коли ґрунтъ не конче твердый, то сверделъ буває крученый подôбно якъ шруба; колижь въ сподѣ приходить дуже тверде камѣнє, то сверделъ выглядає якъ велике и дуже тяжке долото. Щобы жердки або зелѣзнû пруты не поломили ся та не пôгнули ся вôдъ того, коли сверделъ ударить въ сподѣ объ камѣнє, то вôнъ причѣпленый до т. зв. ножиць, въ котрыхъ може свобôдно посувати ся; коли ударить объ камѣнь, то ножицѣ зсунуть ся по нѣмъ, колижь жердки идуть въ гору, то ножицѣ пôдсувають ся, ловять сверделъ за вершокъ и тягнуть єго за собою. Щобы сверделъ не бивъ заєдно въ одно мѣсце а довбавъ круглу дѣру, то въ вежи вертѣльнôй стоить при жердкахъ робôтникъ, котрый ихъ вôдповѣднымъ до того приладомъ трохи обкручує а сверделъ бє тогды за кождый разъ въ инше мѣсце и розлупує камѣнє.

Коли сверделъ налупає вже въ сподѣ досыть камѣня, та натовче богато пороху, то треба той порохъ зъ дѣры добувати. Въ тôй цѣли напускає ся до дѣры воды и тамъ робить ся въ нѣй рѣдке болото. Тогды выймає ся сверделъ а запускає ся т. зв. ложку, т. є. довгу руру, котра має въ сподѣ дно, а въ днѣ єсть кляпа, що отвирає ся до середины. Коли ту руру запустить ся ажь до споду, то рѣдке болото, набѣгає до неи черезъ кляпу; скоро вôдтакъ ту руру пôдтягають до горы, то болото своєю вагою замыкає кляпу и не выбѣжить вже зъ неи. Руру вытягають вôдтакъ ажь на верхъ и выливають болото. Коли такъ кôлька разôвъ вычистить ся дѣру, то запускає ся знову сверделъ и вертить ся дальше. Въ найновѣйшихъ часахъ придумано ще й діямантовû свердлы до верченя дуже твердого камѣня. Замѣсть звычайного свердла причѣпає ся до жердокъ тяжку руру заосмотрену на кôнци сталевымъ обручемъ высадженымъ менше дорогими, чорными діяментами. До дѣры напускає ся воды и вôдтакъ вертить ся. Діямантовый сверделъ вертить въ тôй способъ, що лишає въ камѣню чôпъ, котрый въ мѣру того якъ сверделъ ввєрчує ся въ камѣнє, влазить до руры. Той камѣнный чôпъ, можна вôдтакъ вôдлупати и выдобути на верхъ а тогды має ся ще й ту користь, що можна докладно розпознати, до якого камѣня дôйшовъ вже сверделъ.

Приходимо теперь до пытаня, зъ вôдки бере ся вода такъ глубоко въ земли? Щобы на се пытанє вôдповѣсти, придивѣмъ ся, якъ творять ся жерела и въ котрымъ мѣсцяхъ они показують ся. Насамперѣдъ треба зважити, що вся земля ажь до великои глубины въ сподѣ єсть майже всюды уложена верствами; верствы тû, зъ глины, пѣску, лупця, марґлю и всѣлякого рода камѣня, видко въ декотрыхъ сторонахъ дуже добре и можна докладно одну верству вôдъ другои розрôзнити. Въ нашôмъ краю видко тû верствы дуже добре н. пр. въ стрыйскихъ горахъ, понадъ Днѣстромъ майже вôдъ Нижнева ажь поза Залѣщики, надъ Стрыпою и Серетомъ и т. д. Однû зъ тыхъ верствовъ, суть такû, що перепускають воду легко, другû знову єѣ зовсѣмъ не перепускають. Подумаймо́жь собѣ такій выпадокъ, що всѣ верствы, перепускаючû воду, лежать рôвно одна понадъ другою такъ, що не похиляють ся въ жадну сторону, та що пôдъ ними въ сподѣ находить ся глина, не перепускаюча воды. Коли упаде дощь, або коли на весну тає снѣгъ, то вода переходить черезъ всѣ горѣшнû верствы ажь до споду до глины, а що тутъ не може вже

*) Гляди ч. 148 „Народ. Часописа".

Увязненя въ Харковѣ.

Межи Галичанами а Украинцями нема такихъ зносинъ, щобъ мы ту могли все и заразъ знати, що тамъ на Украинѣ дѣе ся. Деякі вѣсти приходять зъ-вôдтамъ такъ пôзно, якъ бы не знати зъ якого глухого кута на свѣтѣ. Такъ отъ и про увязненя многихъ людей у Харковѣ, дôзнались мы ажь теперь зъ письмъ одного чоловѣка зъ Украины до редакціѣ „Дѣла“. Були неясні вѣсти про увязненя ще тому два-три мѣсяцѣ, але ажь теперь ті вѣсти певнѣйші. Згаданый дописуватель пише такъ:

„Пытаєте ся, що стало ся въ Харковѣ? Дня 30 ст. ст. цвѣтня въ ночи арештовено: Русова, Русову, Ивана Липу, Лева Падалку, Василя Степаненка, Семена Левандовского, Трутовского, Шираєва, братôвъ Штембергôвъ, Киселева, Петрова. Арештовано за „украинофилскую пропаґанду“, хочь Шираєвъ, Штемберги, Киселевъ та Петровъ зовсѣмъ не Украинцѣ.

При арештованю роблено трусъ (ревізію) и забрано богато книжокъ украиньскихъ; саме передъ тымъ прийшовъ зъ Галичины великій пакунокъ зъ книжками. Арештъ наробивъ великого галасу и страху въ Харковѣ,— казали, що арештовано тайне товариство, яке мало на метѣ (не смѣйтесь!) вôдорвати Украину россійску вôдъ Россіи и прилучити єѣ до Австріѣ, а се зробити, злучившись (якъ вôйна буде) зъ Польщею та вoюючи проти Россіи. Такъ дивились на арештованыхъ и жандармы та силкували ся довести, що справдѣ було тайне товариство и т. и.

Та на лихо — довести те, чого нема, не можна. Тодѣ жандармы взяли ся вже просто до книжокъ, силкуючи ся довести, що въ тыхъ книжкахъ сама революція сидить. Книжки були невинні: евангеліє, записки товариства им. Шевченка, Зорѣ ч. 23-те зъ 1892 р. и т. п. Та на лихо — хтось у Галичинѣ поклавъ до того пакунку революційні московскі брошуры и теперь силкують ся довести, що всѣ обвиноваченi — революціонеры, хоча ті книжечки, коли не помыляю ся, потрапили туды не для Украинцѣвъ, а для не-Украинця (Москаля чи Нѣмця чи жида) Штемберга.

Спершу повыпускано Москалѣвъ (бо чудно булобъ обвиноватити ихъ за „отторженє Малороссіи“), Петрова, репортера мѣсцевого, студентôвъ Шираєва та Киселева; — згодомъ Трутовского пôдъ заставу 5000 карбованцѣвъ, згодомъ Русова и Русову (останию пôдъ заставу 2000 карб.), Льва Падалку, статистика,— а пять душь сидять и доси въ тюрмѣ (Липа, студентъ; Степаненко, служивъ на зелѣзници; Левандовскій, служивъ у мѣскому урядѣ, та браты Штемберги, студенты). Останні до вкраиньства непричетні.

Всѣхъ студентôвъ выгнано зъ университету, а у всѣхъ иншихъ повôднимано посады и заборонено выѣздити зъ Харкова до кôнця слѣдства. Коли и чимъ скôнчить ся слѣдство. не вѣдомо. Окошить ся вся справа мабуть на однôмъ, двохъ або трохъ людяхъ; ихъ або зашлють або посадять у петербурскій „крестъ“ (тюрма для політичныхъ злочинцѣвъ). Зъ чого все стало ся, добре невѣдомо. Найпевнѣйше-жь можна думати, що якійсь шпеґунъ бувъ помѣжь тыми людьми у Харковѣ тай подавъ доносъ.

Перегляд політичный.

Є. Вел. Цѣсарь санкціонувавъ проектъ закона, ухваленого галицкимъ Соймомъ, дозволяючого громадѣ мѣста Бродôвъ побирати черезъ три роки копыткове.

Норвеґскій стортінґъ веде чимъ разъ большу борбу противъ Швеціѣ. Въ послѣднихъ часахъ ухваливъ не лишь знесенє спôльныхъ консулятôвъ, але й зменшивъ апанажѣ королеви наслѣдникови престола, вôдмовивъ кредиту на вѣденьске посольство и вычеркнувъ въ буджетѣ позицію: „тайні выдатки міністерства справъ заграничныхъ“. Теперь же оголосила выходяча въ Берґенъ ґазета Aftenblad статю пôдъ заголовкомъ „Норвеґска република“, въ котрôй доказуе, що вже десять лѣтъ тому назадъ завязало ся въ Америцѣ норвеґске товариство, котре постановило собѣ за задачу ширити въ Норвеґіи републиканьскі идеи. Згадана ґазета выдрукувала такожь вôдозву того товариства, выдану ще въ 1884 роцѣ.

Въ суботу розпочавъ ся въ Тирновѣ процесъ противъ болгарского митрополита Климентія за оскорбу князя и бунтъ противъ державы.

Новинки.

Львôвъ дня 24 липня.

— **Міністеръ вôйны**, бар. Фердинандъ Баверъ, померъ въ суботу вечеромъ по трехъ ударахъ серцевыхъ о годинѣ 11 у Вѣдни, проживши лѣтъ 68. Похоронъ вôдбуде ся завтра по полудни. Декотрі часописи доносять, що тѣло пок. Міністра буде перевезене просто зъ Вѣдня до Львова, де єсть родинный гробовець Баверôвъ. Покôйный Міністеръ уродивъ ся у Львовѣ дня 7 марта 1825 р. Въ р. 1836 вступивъ до академіѣ инжинерской, зъ котрои по укôнченю курсу выйшовъ пôдпоручникомъ инжинеріѣ въ р. 1842. Поручникомъ зôставъ въ р. 1845, а въ р. 1848 капітаномъ-ляйтнантомъ и въ тôмъ характерѣ бравъ участь въ бомбардованю Львова. Въ р. 1849 зôставъ капітаномъ I. клясы въ рускôмъ баталіонѣ стрѣльцѣвъ, котрый выслано на Угорщину. По розвязаню єго придѣлено пок. Бавера до 31 полку пѣхоты. Майоромъ зôставъ въ р. 1858 и яко комендантъ баталіону ґренадіерôвъ 48 полку вôдбувъ кампанію италійску и вôдзначивъ ся пôдъ Сольферіно. Пôдполковникомъ зôставъ 1860 р., полковникомъ 1862 р, бриґадиромъ въ р. 1866 и яко такій вôдзначивъ ся въ битвѣ пôдъ Кустоццою, за що одержавъ ордеръ Леопольда. Ґенералъ майоромъ зôставъ въ р. 1868. Маючи славу знаменитого учителя и тактика, обнявъ управу центрального курсу для пѣхоты, а въ р. 1876 провôдъ у школѣ стрѣльцѣвъ у Бруку. Въ серпни 1878 одержавъ команду войскову въ Сибинѣ въ Семигородѣ, въ р. 1881 именовано єго тайнымъ радникомъ и ґенераломъ, въ р. 1882 властителемъ полку 84, а въ р. 1883 комендантомъ другого корпусу и командиромъ у Вѣдни. Титулъ барона одержавъ въ р. 1881, а вôдъ року 1888 бувъ по ґрафѣ Биляндѣ міністромъ. Досыть пôзно у своимъ вѣку оженивъ ся бувъ зô своею сестрѣницею п. Гавеншільдъ.

— **Доповняючій выбôръ** одного члена Рады повѣтовои въ Золочевѣ зъ ґрупы мѣстъ и мѣсточокъ вôдбуде ся дня 21 вересня с. р.

— **Зарядженя санітарні.** На вѣсть о выбуху холеры въ деякихъ мѣсцевостяхъ австро-угорской монархіѣ поручивъ Выдѣлъ краєвый зарядамъ всѣхъ шпиталѣвъ краєвыхъ и провінціяльныхъ а такожь маґістратамъ мѣстъ, щобы строго держали ся вскавôвокъ, поданыхъ въ окружникахъ Выдѣлу краєвого минувшого року; крôмъ того вôззвавъ всѣ выдѣлы повѣтові до зарядженя вôдповѣдныхъ мѣръ, щобы изоляційні льокалѣ устроєні минувшого року въ поодинокихъ громадахъ могли бути вôддані кождого часу. Вкôнци зарядивъ Выдѣлъ краєвый, щобы загальні шпиталѣ въ кождôмъ пôдозрѣнымъ выпадку недуги заразъ заряджували вôдповѣдні средства и доносили Выдѣлови краєвому телеґрафічно. — Розслѣды бактеріольогічні не выказали що робôтникъ, померлій дня 13 с. м. въ Сяноцѣ, бувъ хорый на холеру.

дальше переходити, то шукає собѣ выходу боками и творить тогды зô всѣхъ бокôвъ тыхъ верствъ жерельця. То дѣє ся такъ правильно, що хочь бы верствы були зъ верха закрыті муравою, то по жерелахъ можна заразъ пôзнати, де єсть границя верствъ перепускаючихъ воду де зачинаєсь глиновата верства не перепускаюча воды.

Въ другôмъ выпадку, коли верствы суть похилені въ оденъ бôкъ, то жерела будуть лишь тамъ выступати, куды верствы нахилені; въ сѣмъ выпадку показують ся жерела пôдъ горбами або зубочами лишь зъ одного боку. Въ першôмъ выпадку кажемо, що жерела стоять пôдъ уровенемъ воды, а въ другôмъ выпадку творять ся жерела верствові. Въ третôмъ выпадку може бути такъ, що верствы не перепускаючі воды творять жолôбъ заповненый зъ верха верствами перепускаючими воду. Въ сѣмъ выпадку збирає ся вода въ жолобѣ доти, доки не призбирає ся єѣ стôлько, що она стане рôвно зъ берегами жолоба; она переливає ся тогды боками жолоба и творить жерела, котрі называємо переливными. Наконець може ще бути и четвертый выпадокъ, такій, що серединою жолоба иде долинка, котра сягає трохи глубше въ спôдъ, якъ суть за высокі береги жолоба. Тогды показують ся жерела вже не по бокахъ жолоба, але въ єго серединѣ, въ долинцѣ, и такі жерела называємо долинові; коли они не мають вôдплыву, то называємо ихъ такожь нетечами або й вôкнами.

То суть отже чотири найпростѣйші выпадки, середъ котрыхъ можуть творити ся жерела. Коли отже хтось хоче копати керницю, то мусить добре розважити, якъ и куды идуть верствы землѣ, а тогды не буде на дармо копати.

Але може и такъ бути, що єсть якійсь великій жолобъ въ земли, заложеный всѣлякими верствами, котрыхъ не можемо навѣть добре доглянути, бо верствы ті идуть глубоко пôдъ землю и хиба лишь десь далеко вôдъ середины жолоба достають ся зъ неѣ; колижь они въ сѣмъ мѣсци закрыті ще муравою, то ихъ таки зовсѣмъ не видко. На око представляєсь намъ велика рôвнина, на котрôй нема нѣгде хочь бы якого найменшого жерела. Тогды кажемо, що то сторона убога въ воду. Звычайными керницями не можна тутъ добути воды, а хочь и добуде ся, то єѣ мало и вода не конче здорова до питя. Колижь тутъ вывертѣти артезійску керницю, то добуде ся не лишь богато воды, але она ще й бухає зъ великою силою въ гору. Зъ вôдкижь тутъ наразъ возьме ся вода? А ось зъ вôдки: жолобъ бувае тогды звычайно дуже великій; на самôй єго серединѣ лежать найновѣйші верствы широко доокола; чимъ разъ старші верствы лежать чимъ разъ глубше и хиба десь далеко, часомъ може и на кôлька миль, пôдходять пôдъ верхъ. Вода зъ дощѣвъ и снѣгу сплыває тыми верствами глубоко въ землю, ажь пôдъ саму середину жолоба и коли ту знайде неперепускаючу верству, то задержуєсь, не сплыває вже глубше и творить тамъ водну жилу, котра по серединѣ жолоба єсть дуже глубоко въ земли, а котрои початокъ ажь тамъ, де пôдъ верхомъ землѣ починають ся верствы и тутъ часомъ або таки на верху землѣ або пôдъ сподомъ творить ставокъ або озеро. Кôнцѣ такои водной жилы стоять отже далеко высше якъ середина жолоба. Колижь по серединѣ такого жолоба стоить яке село або мѣсто, а люде хотять добути собѣ добру воду, то вертять керницю такъ глубоко, доки ажь не добудуть ся до водной жилы. Коли провертять жилу, то вода на єѣ кôнцяхъ пре въ долину и жене воду въ самôмъ сподѣ въ проверчену дѣру; она бухає зъ тои дѣры доти, доки ажь не стане въ нѣй на рôвни зъ обома кôнцями. Коли н. пр. въ Ґренель пôдъ Парижемъ выверчено въ 1842 р. артезійску керницю, то вода бухала зъ неѣ зъ такою силою, що давала на 24 годинъ 3200 кубічныхъ метрôвъ.

Може, якъ вже сказано и такъ бути, що въ тôмъ мѣсци, де почнають ся верствы жолоба, котрыми вода сходить въ землю, єсть якійсь ставъ або озеро вôдъ него иде початокъ водной жилы. Вода буде тогды проверченою дѣрою бухати доти, доки ажь не сплыве цѣле озеро. Такъ догадують ся, що въ мѣстѣ Пилѣ довертѣли ся до такои жилы, котра иде вôдъ шорлемского озера кôлька миль вôдъ мѣста; Кажуть навѣть, що вôдъ коли въ Пилѣ стала бухати вода зъ артезійской керницѣ то уровень воды въ озерѣ значно обнизивъ ся. Коли вода зъ выверченои керницѣ бухає высоко въ гору, то нема иншого способу, щобы єѣ спинити, якъ лишь, той, щобы понадъ землею

— **Клясифікація учениковъ,** помѣщеныхъ въ Рускôй Бурсѣ въ Тернополи, выпала въ другôмъ пôвроцѣ шкôльнôмъ такъ що на 47 питомцѣвъ одержало 16 первый степень зъ вôдзначенемъ, 28 степень первый, 1 поправку по феріяхъ, 2 степень другій.

— **До испыту зрѣлости** въ буковиньскихъ ґімназіяхъ зголосило ся 7 учениковъ и то въ черновецкôй ґімназіѣ 3, въ радовецкôй 2 и въ сучавскôй 2. Зъ тыхъ здали испытъ въ черновецкôй ґімназіи 2 а оденъ вôдтягнувъ ся вôдъ испыту, въ радовецкôй 2, въ сучавскôй 1 а 1 одержавъ поправку зъ одного предмету Апробованй зôстали слѣдуючй абітурієнты зъ Черновець: Ник. Исопенко и Кость Куниньскій; зъ Радовець: Иляріонъ Кибидевичъ и Амврозій Кустиновичъ; зъ Сучавы Льонґинъ Рожанковскій. — Испытъ зрѣлости въ черновецкôй гр. прав. школѣ реальнôй здавъ лишь оденъ Русинъ и то Зеновій Левицкій. — Въ черновецкôй середнôй школѣ рôльничôй здавъ испытъ зрѣлости такожь оденъ Русинъ и то А. Нещукъ.

— **Посаги** зъ фондацій Ив. Лукевича, Вінк. Пониньского и Єл. Чарковскои выльосували: Марцеля Комарницка зъ закладу сиротъ у Львовѣ 3.500 зр.; Аделя Марія Мархвіцъ 600 зр.; Станіслава Пашкевичъ 300 зр.; Анєля Пясецка 84 зр. Всѣ вытягнувшй льосъ суть або дуже бѣднй дѣти, або сироты.

— **П. Сергій Шпойнаровскій,** суплєнтъ при черновецкôй ґімназіи именованый головнымъ учителемъ для руского языка при черновецкôй семинаріи учительскôй.

— **П. Евсігній Ластовецкій,** родомъ зъ Лужанъ на Буковинѣ, членъ академ. товариства „Союзъ“ одержавъ на черновецкôмъ университетѣ 19 с. м. степень доктора правъ.

— **Величезну тучу** мали мы въ недѣлю у Львовѣ Вода позазносила въ долы тôлько камѣня и пѣску, якъ бы при якôй повени. Злива була двѣ годины, а вôдтакъ менша тягла ся ажь пôза пôвнôчь. Такои зливи не тямлять Львовяне. Очевидно хмароломъ бувъ. — Зъ Закопаного доносять дня 20 с м., що въ Татрахъ впали великй снѣги Нашъ клíматъ такій, що справедливо кажуть: „У насъ пôвъ року зима, а пôвъ року зимно“.

— **Ловы на лихварѣвъ.** Равске Староство вôднесло ся було свого часу до ц. к. Намѣстництва зъ представленемъ незвычайного вызыску, якого допускають ся лихварѣ въ угнôвскôмъ судовôмъ повѣтѣ на селянахъ при помочи лихвы. Въ наслѣдокъ того представленя выѣхала въ половинѣ мая зô Львова въ Угнôвщину спеціяльна судова комісія слѣдча, зложена зъ радника Кунцека и авскультанта п. Козакевича и два мѣсяцѣ переслухувала покривдженыхъ майже въ усѣхъ громадъ. Слѣдство выказало знаменитй результаты. Списанй протоколы обнимають бôльше якъ 1500 листôвъ письма. Селяне зôзнавали въ початку дуже обширно и охотно про всѣ лихварскй справки, теперь же, имовѣрно пôдъ напоромъ загроженыхъ лихварѣвъ, зôзнають бôльше вдержано. Розправа, яка въ тôй справѣ вôдбуде ся у Львовѣ, покаже певно безлѣчь лихварскихъ спекуляцій.

— **Самоубійство.** Въ недѣлю рано на Высокôмъ замку у Львовѣ найдено тѣло молодця, убраного дуже старанно. Комісія судово лѣкарска выслѣдила, що сей молодецъ Теодоръ Ф, сынъ одного адвоката провінціонального, застрѣливъ ся зъ маловажнои причины, що не здавъ испыту зъ книговодства. Оногды приѣхавъ вôнъ въ тôй цѣли до Львова.

— **Одна жѣнка, а два мужѣ.** У Львовѣ увязнено вчера Хаю Банкъ. Она вже мала мужа Шаю Сенца, котрый и доси жиє, а мимо того вийшла за мужь за Якова Банка. Сенцъ мешкає теперь у Вѣдни. Хая казала, що лишь длятого вийшла за мужь, бо думала, що єѣ першій чоловѣкъ померъ въ Америцѣ.

— **О нечуванôмъ выпадку** телеґрафують зъ Брукселѣ до вѣденьского Tagblatt-у. Въ мѣсцевости Ватерльо рѣзникъ Ґрімонпре зарѣзавъ власну дитину, покраявъ и мясо зъ неи продававъ въ яткахъ. Парôбокъ, що бувъ у него въ службѣ, донѣсъ о тôмъ властямъ. Нелюдского рѣзника увязнено. Цѣле населенє въ околици страшно обурене.

— **Нещасна пригода.** Въ день св. Петра и Павла вытягали робôтники Поляки въ Жапаловѣ сѣно на стôжокъ при помочи бльока и т. зв. зелѣзного рака. Стôжокъ бувъ великій и вже довершувавъ ся. Однако нещастє хотѣло, що грубый ланьцухъ урвавъ ся пôдъ тягаромъ сѣна, а спадаючій зъ розмахомъ друкъ убивъ на мѣсци парôбка, а одну невѣсту покалѣчивъ.

— **Огнѣ.** Въ Млынôвцяхъ коло Зборова на обшарѣ двôрскôмъ згорѣли стодола, шпихлѣръ и будынокъ, въ котрôмъ мѣстила ся молотѣльня, 40 саней и 54 плугôвъ. Шкоду обчисляють на 3000 зр. Заходить пôдозрѣнє що огонь бувъ пôдложеный.

— **Львôвска Рада мѣска** рѣшила вôднести ся до Міністерства просвѣты о доповненє 4 клясовои пятои ґімназіѣ у Львовѣ, вôдтакъ зъ нагоды чвертьвѣкового ювілею автономіѣ мѣста Львова выдати передъ 14 жовтня с. р. творъ, представляючій вѣрный образъ дѣяльности мѣскои управы передъ и по автономіи. Дальше выбрала рада п. Михальского першимъ делєґатомъ, але лише на часъ 6-тыждневои вôдпустки президента Мохнацкого, а то щобы заступити віцепрезидента. Вкôнци рѣшила рада причинити ся до розходôвъ выставы краєвои въ 1894 роцѣ сумою 42.000 зр.

— **На будову руского народного театру** зложивъ о. Ант. Копертиньскій въ Зарваницѣ 26 зр. 30 кр., зôбранй на деканальнôмъ соборчику въ домѣ крил. о. Борисикевича въ Зарваници за починомъ о. Цегельского зô Струсова О. Ив. Лебедовичъ зъ Жапалова зложивъ на ту саму цѣль 1 зр.

— **Що то таке „гумбуґъ!“** Въ рускôмъ языцѣ не маємо слова, котрымъ можна бы докладно перетолковати американьске слово ґумбуґъ. Але замѣсть толкувати се слово, красше дамо прикладъ, зъ котрого найлучше можна пôзнати значѣнє сего слова. Недавно лучила ся въ Шікаґо пригода, про котру такъ розказує одинъ наочный свѣдокъ Стоявъ я недалеко озера, коли якійсь молодый чоловѣкъ перебѣгъ скоро попри мене и ставувъ на березѣ, звѣсъ очи до неба, заломивъ руки, выстогнавъ кôлька незрозумѣлыхъ слôвъ и кинувъ ся въ воду, Свѣдки тои сцены не мали ще часу отямити ся‘ коли надбѣгає другій молодый чоловѣкъ и зыпытує ся людей, чи не бачили єго брата. Наразъ дивить ся, а єго, братъ на озерѣ. То вôнъ! мушу єго выратувати, або згину зъ нимъ разомъ“. — Сильными руками приплывъ скоро до брата, схопивъ єго за волосє и приплывъ до берега. Тысячѣ людей — збѣгло ся надъ берегъ; всѣ кричати зъ радости. Спаситель брата бувъ дуже втомленый, а утопленикъ безъ памяти. Обохъ вôдвезено сейчасъ до найблизшого бюра поліційного, де ними богато людей щиро заопѣкувало ся. Оба стали приходити до себе, Утопленикъ мовчить, та дивить ся понуро, а єго братъ зачинає нѣбы до себе говорити, що се нужда попхала брата до самоубійства. А въ бюрѣ поліціѣ повно людей. „Охъ розпука бере чоловѣка, а вôдтакъ додає, глянувши на людей. — Простѣть панове я й забувъ, що я ту не самъ. По що вамъ знати нашу нужду? А люде на то: аКажѣть лише кажѣть: Ажь осе якійсь панъ высуває ся зъ-помѣжь товпы и скромно кладе на стôлъ доляра для нещасныхъ братôвъ. Одинъ другій Американець не хоче бути гôршимъ, кладе на стôлъ, що має, и ось назбирала ся спора купа грошей для великодушного брата, що спасъ житє другому. Оба взяли грошѣ и пôшли. — Тй панове зробили имъ незлый интересъ — каже оденъ панъ по вôходѣ. — Що за интересъ пытають єго — вы знаєте ихъ? — Знаю, каже панъ, то два славнй плываки въ Мількокі, котрй що тыжня що найменше два-три разы повтаряють таку сцену въ рôжныхъ околицяхъ: оденъ кидає ся и тоне, а другій ратує. Той панъ, що першій поклавъ доляра на стôлъ, то ихъ спôльникъ, котрый такожь дôстає часть выскôвъ. — „Чомужь вы — пытають того пана — не выкрыєте того обманьства? А на що каже той, псовати людямъ интересъ? Коли є ще легковѣрнй люде, то най платять Се зовсѣмъ гарный гумбуґъ.

— **Вѣнчанє** п. Евгенія Даниловича, укôнченого богослова, зъ панною Юліянною Алѣськевичѣвною, довькою пароха Добровôдъ, вôдбуде ся дня 25 с. м. въ Тысьмениці въ домѣ о. Грабовича.

Господарство, промыслъ и торговля

— **Цѣна збôжа у Львовѣ** дня 22 с. м.: пшениця 8·50 до 8·75; жито 6·50 до 6·75; ячмѣнь 5·50 до 6·—; овесъ 6·50 до 7·—; рѣпакъ 13·— до 13·50; горохъ 7·— до 9·—; вика —·— до —·—; насѣнє льняне 11·75 до 12·—; бôбъ —·— до —·—, бобикъ —·— до —·—; гречка —·— до —·—; конюшина червона 65·— до 68·—; бѣла 65·— до 70·—; шведска —·— до —·—; кминокъ 24·— до 26·—; анижъ 35·— до 37·—; кукурудза стара —·— до —·—; нова —·— до —·—; хмѣль 85 — до 135·—; спірітусъ готовый 14·25 до 15·—

ТЕЛЕГРАМЫ.

Сибінъ (Германштадъ) 24 липня. Вѣче румуньске выбрало комітетъ зъ 24 членôвъ, до котрого мимо опору скрайныхъ кандидатôвъ увôйшли люде умѣренй. Предсѣдатель вѣча Рацію заявивъ, що Румуны будуть и дальше держати ся опозиціѣ и выступавъ противъ угорского правительства за то, що оно не допустило румуньскои депутаціѣ до Є. Вел. Цѣсаря.

Лондонъ 24 липня. Бюро Райтера доносить зъ Банґкокъ, що правительство сіямске выслало вôдповѣдь на француске ультіматумъ дня 22 с. м. до Парижа. Сіямъ готовъ вôдступити кусєнь краю на лѣвôмъ березѣ рѣки Меконґъ и заплатити вôдшкодованє та зложити жаданй на то въ ультіматумъ три міліоны. Вôдповѣдь дає надѣю на мирне залагодженє справы.

Бѣлградъ 24 липня. Скупштина ухвалила провізоричну умову торговельну зъ Франціею и Анґліею и вôдрочила ся вôдтакъ до дня 2 серпня.

Парижь 24 липня. Выборы до парляменту вôдбудуть ся дня 20 серпня.

поставити такъ высоку руру, якъ высоко вода бухає. Такъ зроблено, якъ вже було сказано, и въ Пилѣ и тымъ спинено выбухъ.

Але може и такъ бути, що початокъ водпои жилы лежить не конче высше якъ середина жолоба; вôнъ може лежати трохи и глубше. Тогды вода въ проверченôй дѣрѣ дôйде може лишь пôдъ верхъ и єѣ треба буде зъ вôдтамъ помпувати. Въ природѣ буває часомъ и такъ, що знаходять ся двѣ воднй жилы одна пôдъ другою, хочь одна вôдъ другои далеко, або може ще й такъ бути, що коли вывертѣти артезійску керницю, то зъ неѣ не добуде ся воды, але за то знайде ся въ земли таку розколину, котра може въ себе набирати воду и єѣ вôдпроваджувати десь глубоко въ землю.

Дуже цѣкава пôдъ симъ взглядомъ єсть артезійска керниця въ Ст. Дені пôдъ Парижемъ. Тамъ запущено въ выверченый отвôръ ажь три руры одна въ другу, а мѣжь тыми рурами єсть досыть ще мѣсця, щобы вода межи ними протѣкала. Одна зъ тыхъ руръ въ самôй серединѣ сягає ажь до 600 метрôвъ въ глубину до першои водпои жилы и тою рурою выбѣгає чистенька, дуже добра до питя вода. Доокола сеѣ руры иде друга, котра вже не сягає такъ глубоко и доходить до другои водпои жилы, положенои надъ першою, а зъ неѣ выбѣгає вода вже не такъ чиста и не придатна до питя; єѣ уживають до скроплюваня улиць. Наконецъ доокола сихъ двохъ руръ иде ще третя, котра сягає до якоись розколины въ земли. Вся непотрѣбна вода може сею третою рурою збѣгати въ землю и вôдплывае нею. Въ сѣмъ выпадку маємо отже ажь потрôйну артезійску керницю въ однôмъ мѣсци; кожда зъ тыхъ трохъ руръ тутъ запущеныхъ въ землю, доходить очевидно до трохъ зовсѣмъ вôдъ себе рôзныхъ верстовъ землѣ, въ двохъ тыхъ верствахъ суть воднй жилы, а въ третôй єсть якъ вже сказано, порожна розколина.

Але не завсѣгды лишь самъ напôръ воды жене воду въ артезійскихъ керницяхъ въ гору. Буває неразъ и такъ, що при верченю керницѣ добуде ся велика сила ґазу, котрый вôдтакъ знайшовши собѣ выхôдъ, гонить въ гору и рве воду за собою. Ґазы тй, що добувають ся зъ пôдъ землѣ, суть головно воденъ и вуглева кислота, котра надає водѣ свѣжого, часами трошки квасковатого смаку. Въ Оенгавзенъ въ Нѣмеччинѣ єсть така керниця, зъ котрои добуває ся вуглева кислота въ такъ великôй силѣ, що єѣ уживають до купелѣвъ а въ Ґотесґабе добуваєсь знов зъ керницѣ вуглыводенъ, котрый служить до освѣтлюваня. Та й у насъ добуто передъ кôльканацятъ роками, коли собѣ добре пригадуємо, десь коло Вишнѣвчика въ бучацкôмъ повѣтѣ при копаню керницѣ, таку велику силу вуглевои кислоты, що ажь кôлькохъ Нѣмцѣвъ, що копали ту керницю, не могучи борзо зъ неи утечи, въ нѣй подушили ся.

(Дальше буде.)

За редакцію вôдповѣдає **Адамъ Креховецкій.**

Зъ друкарнѣ В. Лозиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.